

PÄÄKIRJOITUS

Tuomas Martikainen

Toimitusjohtaja, FT, dosentti
Siirtolaisuusinstituutti
tmartik@utu.fi

Museoterveisää

Avainsanat: siirtolaisuus, muuttoliike, museot

Siirtolaisuusmuseoita on monin paikoin Eurooppaa. Ne ovat tärkeitä paikkoja, sillä ne tuovat laajan yleisön nähtäville ja koettavaksi siirtolaisuuteen liittyviä ilmiötä. Olen kuluneen vuoden aikana käynyt tutustumassa siirtolaisuusmuseoissa Ruotsissa ja Pohjois-Irlannissa.

Vierailin Göteborgissa Emigranternas hus – Siirtolaisten talo -museossa, jossa oli juuri avautumassa ruotsinsuomalaisia käsittelevä näyttely. Suomalaisia tuli suurin määrin Göteborgin seuduille työskentelemään sekä telakalle että Volvon tehtaille. Ruotsissa suomalaiset ovat ajan kanssa löytäneet paikkansa, vaikka se ei aina ollut helppoa. Nyt he ovat museotavaraa.

Museon päätehtävä on kuitenkin muistella niitä lähes miljoonaa ruotsalaista, jotka aikoinaan lähtivät Göteborgista Pohjois-Amerikkaan. Museo sijaitsee Göteborgin sataman yhteydessä, entisessä tullikonttorissa, aivan historiallisen lähtölaiturin kyljessä.

Näyttelyssä oli monia vaikuttavia kohtia. Siirtolaisuutta ei ihannoitu. Sen rujo todellisuus – köyhyys ja puute – tuotiin esiin monin puhuttelevin yksityiskohdin. Laivamatkan ankeat olot, siirtolaisten epävarmuus ja uuden yhteiskunnan hankaluudet oli taitavasti pantu esille. Merkittävä osa vierailijoista on amerikanruotsalaisia, joiden esivanhemmat tuon matkan tekivät.

Uudessa maassa tuoreet ruotsalaiset tulokkaat olivat pahnan pohjimmaisina. He tekivät likaisimmat ja vaarallisimmat työt, eivätkä nauttineet muiden kunnioitusta. Tässä tilanteessa monen ruotsalaisen pelastus oli

liittymäkohta Amerikkaan alkuperäisenä uudisasuttajana, jolloin käytettiin hyväksi vuonna 1638 Delawareen perustetun Nya Sverige – Uusi-Ruotsi -siirtokunnan muistoa.

Ruotsalaisten kapuamisessa amerikkalaisessa etnisessä hierarkiassa liittyy myös synkkiä hetkiä. Ku Klux Klan -järjestössä oli mukana myös ruotsalaisia, jotka toiminnan avulla pyrkivät vakiinnuttamaan asemaansa osana valkoista Amerikkaa. Pyrkimys olla osa valta-yhteiskuntaa on helpompaa, kun on mahdollista erottua muista, vielä alempana etnisessä hierarkiassa olevista.

Vaikka Emigranternas hus on monin vaikuttava museo, niin se on silti melko pieni. Tämä on yllättävää, sillä siirtolaisuuden merkitys Göteborgissa on sekä historiallisesti että nykypäivänä erittäin suuri. Parhaillaan onkin suunnitteilla monumentti siirtolaisista, yli sata vuotta suuren muuton jälkeen, mutta aihepiirissä on mahdollisuuksia myös paljon nykyistä laajamittaisempaan museotoimintaan.

Aikaisemmin tänä vuonna kävin tutustumassa Belfastin Titanic-museoon. Titanic rakennettiin aikoinaan Belfastissa, jonka telakoilla valmistui lukuisia matkustaja-aluksia Atlantin ylittävään liikenteeseen. Vuonna 2012 valmistunut Titanic Belfast -museo edustaa tyyllisesti wau-arkkitehtuuria ja on kaikin puolin upea kokemus.

Titanicin tarina oli yhdistetty irlantilaisen siirtolaisuuden ja Belfastin teolliseen historiaan. Museossa käytiin läpi Titanicin tarina piirrospöydältä traagiseen uppoamiseen, ja sitä seuranneeseen Titanicin muisteluun saakka. Nykyaikaista teknologiaa käytettiin

monin tavoin. Museossa oli muun muassa laakuvaesitys laivan kerrosten lävitse sekä "Titanic-vuoristorata" laivan valmistusprosessista.

Titanic on länsimaisen populaarikulttuurin yksi ikonisimmista ilmiöistä, joka yleisinhimillisen traagisuutensa lisäksi liittyy vahvasti siirtolaisuuden historiaan. Tästä johtuen sillä onkin oma osastonsa niin Göteborgin Emigranternas husetissa kuin Siirtolaisuusinstituutissa Turussa.

Greetings from Migration Museums

Migration Museums are important places to display the lives, routes and experiences of migrants from different ages. They allow us to better understand and sometimes even feel the hardships and successes that migrants have lived through. This year I have visited migration museums in Sweden and Northern Ireland.

Emigranternas hus – the House of Emigrants – is a small museum located in Gothenburg, Sweden. It is based in the city harbor, close to the piers from where about a million Swedes travelled to North America. At the turn of the twentieth century, it was one of the largest ports in entire Europe.

The Museum was at the time of my visit opening an exhibition on Finns in the Gothenburg region, of whom many arrived there in the 1960s and 1970s to work primarily in the docks and the Volvo factory. Their life was not easy, but still better than the hardships in post-war Finland. Over time, the Finns have found their place as respectable citizens in Sweden.

I enjoyed the displays on the basic exhibition that portrayed in a non-romantic way the lives of Swedish migrants. Poverty, hunger and lack of opportunities were important rea-

Siirtolaisuus on yksi ihmiselämän keskeisimmistä ilmiöistä ja suosittelen kaikille vierailuja alan museoihin. Niissä tuodaan monin eri tavoin esiin asioita, joiden avulla on mahdollista samastua siirtolaisten elämään. Näitä samoja aiheita käsitellään myös tässä lehdessä, joka pitkälti pohjautuu Jouni Korkiasaaren kunniaksi järjestetyn juhlaseminaarin esityksiin. Puheenvuorojen pohjalta viimeistellyt tekstit ovat sivuilla 5–31.

sons for search of a better life. While initially life was not much better in the US or Canada, compared to native country Sweden, rather soon the majority of immigrants were able to secure a basic income and give a good starting point for their children.

My second visit was to the Titanic Belfast Museum. This new museum narrates, alongside the Titanic story, the industrial past of Belfast as well as the great migration from Ireland to North America. The impressive museum is certainly one of the key museum destinations in Europe.

Belfast was a significant city for building large passenger ships that eventually boarded millions and millions of migrants across the Atlantic. The story of Titanic – the most magnificent passenger ship until then – related to this great migratory movement, in addition to representing a grand tragedy of its own.

This issue of the Migration Journal is dedicated to Jouni Korkiasaari, one of the key figures in Finnish migration research. His influence could even be observed in the exhibition of Finns in Gothenburg, where I saw many familiar looking graphs and photos.

Suomalaiset maailmalla -juhlaseminaarin puhujat vasemmalta: Keijo Virtanen, Ismo Söderling, Reino Kero, Jouni Korkiasaari, Auvo Kostiainen, Olavi Koivukangas ja Tuomas Martikainen. Kuva: Kaisu Issakainen.